

ЛЕКЦІЯ 14

ОСНОВИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

1. Принципи адміністративного права.
2. Адміністративні правопорушення: поняття, склад та суб'єкти.
3. Адміністративна відповідальність. Поняття та види адміністративних стягнень.
4. Адміністративна відповідальність неповнолітніх.
5. Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.

1. Принципи адміністративного права

Адміністративне право розглядає відповідальність за адміністративні правопорушення, регулює суспільні відносини, які виникають у процесі державного управління та у зв'язку зі здійсненням державними органами діяльності управлінського характеру.

Адміністративне право визначає *основні принципи* державного управління, виконавчо-розпорядчу діяльність, способи забезпечення законності та дисципліни у державному управлінні, урегульовує порядок управління окремими галузями народного господарства: культурою, освітою, наукою, адміністративно-політичною діяльністю, соціальною сферою та ін.

Суб'єктами адміністративно-правових відносин можуть бути органи державної влади, органи місцевого самоврядування, державні службовці, установи, організації, підприємства всіх форм власності, громадяни України, іноземці та особи без громадянства.

Основним нормативним актом у галузі адміністративного права, який визначає завдання законодавства щодо адміністративних правопорушень і адміністративну відповідальність, є Кодекс України про правопорушення (КУпАП) від 7 грудня 1984 р. У Кодексі правопорушення поділено за об'єктом посягань (сфера охорони праці, здоров'я, безпеки дорожнього руху тощо). У ньому подано систему органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення, регламентується порядок провадження цих справ, а також виконання адміністративних стягнень.

2. Адміністративні правопорушення: поняття, склад та суб'єкти

Адміністративний проступок (правопорушення) – це протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на державний або громадський порядок, на власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законодавством передбачена адміністративна відповідальність. Адмі-

ністративні правопорушення характеризуються такими ознаками:

- акти поведінки у вигляді дії або бездіяльності;
- протиправна поведінка, тобто поведінка, яка порушує норми адміністративного права;
- заподіяння певної шкоди особі, суспільству;
- винні діяння, що здійснюються умисно або з необережності.

У КУпАП передбачені такі *види адміністративних правопорушень*: у галузі охорони праці і здоров'я населення; що посягають на власність; у галузі охорони природи, використання природних ресурсів; у промисловості, будівництві та у галузі використання електричної та теплової енергії; у сільському господарстві; порушення ветеринарно-санітарних правил; на транспорті, у галузі шляхового господарства і зв'язку; у галузі житлових прав громадян, житлово-комунального господарства та благоустрою; у галузі торгівлі, фінансів і кустарно-ремісницьких промислів; у галузі стандартизації, якості продукції та метрології; що посягають на громадський порядок і громадську безпеку; що посягають на встановлений порядок управління та ін.

3. Адміністративна відповідальність

Адміністративна відповідальність – це вид юридичної відповідальності громадян і посадових осіб, що полягає у застосуванні адміністративного стягнення до особи, яка вчинила адміністративне правопорушення. За адміністративні правопорушення законодавство передбачає відповідальність у вигляді *адміністративного стягнення*, яке накладається компетентним органом у суворій відповідності до чинного законодавства і має на меті покарання особи, що скоїла правопорушення, є засобом матеріального, морального впливу, може мати форму тимчасового обмеження свободи і заподіяння порушникові інших незручностей та обмежень, встановлених законом.

До видів адміністративних стягнень, закріплених у Кодексі

України про адміністративні правопорушення належать:

- 1) попередження у письмовій формі;
- 2) штраф;
- 3) оплатне вилучення предмета, який став знаряддям скоєння або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення, та грошей, одержаних внаслідок скоєння адміністративного правопорушення;
- 4) конфіскація предмета, який став знаряддям або об'єктом адміністративного правопорушення;
- 5) позбавлення спеціального права, наданого громадянину (на полювання, керування автомобілем) на строк до трьох років;
- 6) виправні роботи на строк до двох місяців;

7) адміністративний арешт – за дрібне хуліганство, неповагу до суду тощо. Адміністративний арешт передбачає позбавлення волі особи, на яку суддя наклав стягнення, на строк до 15 діб. Особи утримуються під адміністративним арештом у спеціальних приймальниках або ізоляторах тимчасового утримання окремо від ув'язнених.

4. Адміністративна відповідальність неповнолітніх

Адміністративній відповідальності підлягають осудні особи, що досягли 16-річного віку. Адміністративний арешт до неповнолітніх не застосовується. Найпоширенішими видами адміністративних правопорушень серед неповнолітніх є дрібне хуліганство, дрібні крадіжки, безквитковий проїзд, пошкодження зелених насаджень, таксофонів, споруд комунального господарства, перехід проїжджої частини доріг у невстановлених місцях, порушення правил руху на велосипедах і мопедах.

Відповідальність за адміністративні правопорушення неповнолітніх до 16 років несуть їхні батьки, опікуни чи піклувальники.

5. Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення

Органами, що розглядають справи про адміністративні правопорушення, є органи внутрішніх справ, місцеві суди, виконавчі комітети селищних і сільських рад, органи державних інспекцій, митні та інші уповноважені органи. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності передбачає визначену законом процедуру.

Про скоєння правопорушення складається *протокол*. Протокол підписується особою, яка його склала, порушником, а за наявності свідків та потерпілих – і цими особами. Протокол не складається у випадках, коли відповідно до законодавства адміністративний штраф накладається та стягується, а попередження фіксується на місці скоєння правопорушення. Протокол пред'являється уповноваженому органу (посадовій особі), який розглядає справу про адміністративне порушення. Справа розглядається у присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. За її відсутності справа може бути розглянута лише у випадках, коли є дані про своєчасне оповіщення особи щодо місця і часу розгляду справи. Розглянувши справу про адміністративне порушення, орган (посадова особа) видає постанову в справі. Її копія протягом трьох днів видається чи надсилається особі, щодо якої винесено постанову. Постанова може бути оскаржена протягом десяти днів від дня її винесення.